

Vuohien kantakirjaohjesääntö suomenvuohi-rodulle

Jalostusohjelman tavoite

Jalostusohjelman tavoitteena on rodun säilyttäminen ja parantaminen puhdasrotuisten jalostuseläinten avulla.

Rodun nimi

Rodun virallinen nimi on suomenvuohi.

Rodun ominaispiirteet

Suomenvuohen perustana on vanha suomalainen maatiaiskanta, jonka jalostuksessa on huomioitu maitotuotoksen sekä valkuais- ja rasvapitoisuuden parantaminen niin, että kutunjuuston valmistajien ja kutunmaitotuotteiden kuluttajien laatuvaatimukset on huomioitu. Eläimet ovat keskikokoisia ja kevytrakenteisia, sarvellisia tai sarvettomia sekä pystykorvaisia. Suomenvuohi on sopeutunut kylmiin olosuhteisiin, minkä takia sen karva on karkeaa, tiheää ja sisältää hienoa pohjavillaa. Karvat ovat pitkiä varsinkin selässä ja reisissä. Väriltään rotu on harmaa, kirjava, musta, ruskea tai valkoinen. Suomenvuohi on sikiävyydeltään hyvä ja tulee aikaisin sukukypsäksi (noin 4-5 kuukauden iässä). Kuttu painaa aikuisena keskimäärin 40–60 kg ja pukka 50–70 kg. Kutun säkäkorkeus on 50 – 70 cm, ja pukit ovat noin 10 cm korkeampia. Suomenvuohi on pitkäikäinen, kestävä sekä yleensä pitkämaitoinen. Rotu soveltuu maidontuotannon lisäksi myös kilikasvatukseen lihantuotantoa varten.

Jalostusohjelman maantieteellinen toteutusalue

Jalostusohjelman maantieteellisenä toteutusalueena on Suomen tasavallan alue eikä palveluita tarjota ulkomaille.

Jalostuseläinten tunnistusjärjestelmä

Kaikki vuohitilat Suomessa noudattavat eläintunnistusjärjestelmän lainsäädännön vaatimuksia. Tämä takaa eläimen yksilöllisen tunnistamisen koko eläimen eliniän ajan. Tietojen ilmoittamisessa rekisteriin ja merkkien kiinnityksessä sekä kadonneiden merkkien uusimisessa noudatetaan lainsäädännön edellyttämiä menetelmiä ja määräaikoja. Epäilyttävissä tilanteissa haastatellaan tuottajaa ja voidaan ottaa DNA-näytteitä eläimen polveutumisen varmistamiseksi.

Kilit merkitään viimeistään 6 kuukauden iässä yhdellä virallisella EU-tunnuksen sisältävällä korvamerkillä ja vuoden ikään mennessä kahdella virallisella korvamerkillä. Mikäli puhdasrotuista kiliä ei heti syntymän jälkeen merkitä virallisella EU-tunnuksen sisältävällä korvamerkillä, on tilalla oltava käytössään tilakohtainen merkintäjärjestelmä, jonka avulla kilit voidaan luotettavasti yksilöidä.

Polveutumisten rekisteröiminen

Eläinten omistaja pitää ajantasaista poikimiskirjanpitoa tilan poikimistapahtumista sekä huolehtii eläinten rekisteröinti-ilmoituksista ja polveutumisten kirjaamisesta. Polveutumisrekisteristä eläimen perustiedot siirtyvät suoraan rajapinnan kautta Eviran rekisteriin ja vastaavasti Eviran rekisteristä polveutumisrekisteriin.

Jokaiselle syntyneelle kilille kirjataan emä ja isä, ja näiden EU-tunnukset merkitään kilin tietojen yhteyteen. Alkionsiirron tuloksena syntyneen kilin tietoihin merkitään sekä kantajaemän että geneettisen emän EU-tunnukset.

Jalostusohjelman valinta- ja jalostustavoitteet

Suomenvuohen jalostuksen päätavoitteena on rodun säilyttäminen ja parantaminen. Tärkeimpiä jalostettavia ominaisuuksia ovat maitotuotos, lypsettävyys, luonne, paino, rakenne, utare ja kestävyys. Tärkeimpiä valintakriteereitä ovat eläimen rungon leveys ja syvyys, selkä, takarunko ja jalat. Kuttujen utareissa valintakriteereinä ovat utareen rakenne sekä vetimen koko ja asento.

Kuttujen maitotuotosta seurataan tilatasolla, mutta virallista ICAR-hyväksyttyä maidonseurantajärjestelmää suomenvuohille ei toistaiseksi ole Suomessa saatavilla.

Lypsettävyyden arviointi tehdään tuottajan toimesta ja sitä mitataan lypsyyden kuluvaan aikaan perusteella. Lypsettävyydestä annetaan numeroarvo: 1 = herkkä, 2 = normaali, 3 = hidas (yli 10 min). Pukille lypsettävyyden arvio saadaan tyttären tulosten perusteella.

Luonteen arviointi tehdään tuottajan toimesta ja sitä arvioidaan numeroasteikolla: 1 = arka, 2 = hyvä, helppo käsitellä, 3 = kiukkuinen, hankala käsitellä, aggressiivinen.

Paino määritetään punnitsemalla tai mittanauhan avulla. Kutut ovat kooltaan keskimäärin 40–60 kg painoisia ja pukit 50–70 kg painoisia.

Rakennetta arvioidaan yli 1-vuotiailta pukeilta ja poikineilta kutuilta rakennearvostelun avulla. Arvostelu tehdään numeroarvoilla seuraavan asteikon mukaan:

Rungon leveys

- 1 = kapea
- 2 = kapeahko
- 3 = optimaalinen: kämmenen levyinen
- 4 = leveähkö
- 5 = erittäin leveä

Rungon syvyys

- 1 = kapea
- 2 = kapeahko
- 3 = optimaalinen
- 4 = hieman syvä
- 5 = liian syvä: vatsa maassa

Selkä

- 1 = notko
- 2 = hieman notko
- 3 = suora
- 4 = hieman köyry
- 5 = köyry

Lantion kulma

- 1 = erittäin laskeva ja kapea
- 2 = hieman laskeva
- 3 = normaali
- 4 = suora
- 5 = nouseva

Jalat

- 1 = vennot vuohiset ja/tai voimakkaat kulmaukset
- 2 = hieman vennot vuohiset ja/tai hajasorkkainen ja/tai pihtikinttu
- 3 = hyvät asennot etu- ja takajaloissa
- 4 = kinnerkulmat suorahkot
- 5 = kinnerkulmat liian suorat

Luusto

- 1 = lihaksikas ja roteva, raskasrakenteinen
- 2 = epätasainen rakenne
- 3 = optimaalinen, sopusuhtainen
- 4 = kevyehkö, siro
- 5 = ohuet hennot luut, erittäin siro

Utareta arvioidaan yli 1-vuotiailta poikineilta kutuilta. Utareen arvioinnissa huomioidaan utareen rakenne sekä vetimien koko ja sijainti. Arvostelu tehdään numeroarvoilla seuraavan asteikon mukaan:

- 1 = kapeat kiinnitykset, eteenpäin suuntautuneet vetimet
- 2 = kapeahkot kiinnitykset, vetimien asento kohtalainen
- 3 = optimaalinen: utare kiinnittynyt hyvin, vetimien sijainti keskellä
- 4 = leveät kiinnitykset, mutta vetimien asento huono (vetimet lähellä tai kaukana toisistaan)
- 5 = utareen keskiside pettänyt, vetimet erittäin paksut

Kestävyyttä arvioidaan eläimen iän perusteella. Vuohien iät ovat nähtävissä polveutumisrekisterissä.

Yksilötulosten testaaminen

Kaikkien yksilötulosten testaus suoritetaan tiloilla tapahtuvana jalostuseläinten yksilöarvosteluna tai tiloilta ja myyntipaikoista kerättyjä tutkimustietoja hyödyntäen tehtävänä yksilötulosten testauksena. Arvostelu suoritetaan jalostusjärjestön toimesta, ellei toisin mainita. Tiedot

tallennetaan ohjeiden mukaisesti vuohien polveutumisrekisteriin tai jalostusjärjestön lomakkeille. Tallennettavia tietoja ovat vuohen väri, sarvellisuus (sarvet/nupo), luonne, isälinja sekä kommentit rakenteesta ja utareesta.

Polveutumisrekisterin tietokannan ylläpito ja ohjelmistotuki on hoidettu ostopalveluna kolmannelta osapuolelta (Mtech Digital Solutions Oy, Y-tunnus: 0625796-6).

Tulosten julkaiseminen ja luotettavuus

Jalostuseläinten mahdollisimman luotettava yksilötulosten vertailu varmistetaan siten, että yksilötulokset otetaan tilan kaikilta puhdasrotuisilta eläimiltä lukuun ottamatta esimerkiksi sairaudesta johtuvan huomattavan alipainoisia yksilöitä. ProAgrian vuohiasiantuntijat ohjeistavat tuottajia oikeaan ominaisuuksien arviointitapaan.

Sukulaisuusseurantaohjelmistoon tallennettuja tietoja voidaan hyödyntää pukkilinjojen säilyttämisessä, sukusiitosasteen kontrolloimisessa, rodun geneettisen vaihtelun säilyttämisessä sekä tutkimuksessa.

Vuohien jalostusohjelmaan ei kuulu geenitestausta geenivirheiden tai geneettisten erityisominaisuuksien selvittämiseksi.

KANTAKIRJAN RAKENNE

Vuohien kantakirja koostuu pääosastosta ja kolmeen sukupolviluokkaa jakaantuvasta lisäosastosta. Eläin voidaan merkitä kantakirjan pääosastoon myös sen poistamisen jälkeen.

Kun elävillä eläimillä, sukusoluilla tai alkioilla käydään kauppaa tai kun niitä tulee Euroopan unioniin ja ne halutaan merkitä tai rekisteröidä merkittäväksi kantakirjaan, on niiden mukana tultava jalostusasetuksen vaatimukset täyttävä jalostustodistus. Ulkomailta tuotuja eläimiä voidaan hyväksyä kantakirjaan, jos ne on kantakirjattu kyseessä olevan rodun kantakirjaan lähimmäisessä. Toisesta Euroopan talousalueen jäsenvaltiosta peräisin oleva eläin merkitään siihen kantakirjaluokkaan, jonka vaatimukset se täyttää. Euroopan talousalueen ulkopuolisesta valtiosta peräisin olevaa eläintä ei merkitä korkeampaan kantakirjaluokkaan kuin vastaavan tasoinen ETA-jäsenvaltiosta tuotu eläin olisi voitu merkitä. Tuontialkioista syntynyt eläin voidaan hyväksyä kantakirjaan, jos sen vanhemmat on kantakirjattu lähimmäisen kantakirjaan.

Pääosasto

Tullakseen hyväksytyksi kantakirjan pääosastoon, on eläimen rodun ominaispiirteiden lisäksi täytettävä seuraavat vaatimukset. Poikkeuksena ovat lisäosaston kautta lisättävät naaraat.

1. Eläin on merkitty virallisilla korvamerkein Suomen eläintunnistusjärjestelmän lainsäädännön vaatimusten mukaisesti.
2. Eläimelle on annettu yksilöllinen numero ja se on asianmukaisesti tallennettu viralliseen vuohirekisteriin, josta selviää eläimen polveutuminen.
3. Eläin polveutuu vanhemmista ja isovanhemmista, jotka on merkitty saman rodun kantakirjan pääosastoon.
4. Eläimen alkuperään liittyvät siemennys-, astutus- tai alkionsiirtotiedot ovat asianmukaisesti tallennettu kantakirjanpitäjän hyväksymään tietokantaan.

Lisäosastot

Lisäosastoihin voidaan hyväksyä eläimiä, jotka täyttävät pääosaston kohtien 1., 2. ja 4. mukaiset vaatimukset sekä ovat rodun ominaispiirteiden mukaisia. Lisäosastoja on sukupolviluokkien S1, S2 ja S3 mukaisesti kolme.

- Kantakirjan lisäosastoon S1 voidaan ottaa eläin, joka on vähintään 50 % suomenvuohi (rotukoodi SZ2) ja jonka isä on merkitty kyseisen saman rodun kantakirjan pääosastoon
- Kantakirjan lisäosastoon S2 voidaan ottaa eläin, joka on vähintään 75 % suomenvuohi (rotukoodi SZ4) ja jonka isä on merkitty kyseisen saman rodun kantakirjan pääosastoon sekä emä sukupolviluokkaan 1

Naaras, jonka emä on merkitty sukupolviluokkaan S2 sekä isä, isänisä ja emänisä kyseisen saman rodun kantakirjan pääosastoon on polveutumisensa mukaan oikeutettu merkittäväksi kyseisen rodun kantakirjan pääosastoon.

Kantakirjanumeron muodostuminen

Kantakirjanumero muodostetaan seuraavasti: **EU-tunnus + luokan numero + rotukoodi**

Luokan numero annetaan seuraavasti:

4 perusluokka eläimille, jotka täyttävät kantakirjan pääosaston vähimmäisvaatimukset

Esimerkki: FI000123456789-4-SS1

Jalostuspukeille suositellaan antamaan nimet.

Eläintenpitäjien yhdenvertainen kohtelu

ProAgrian vuohipalveluita voivat ostaa kaikki Suomessa sijaitsevat vuohenkasvattajat. Eläinten kantakirjaan merkitseminen on riippumatonta eläimen omistajasta, alkuperämaasta tai muusta sellaisesta seikasta. Kaikki vuohenpitäjät voivat ostaa jalostuseläimiä tuotosseuranta-tiloilta. Asiantuntijaverkosto on koko maan kattava, millä taataan, että palvelut ovat kaikille saatavilla. Työntekijöitä koulutetaan säännöllisesti yhtenäisten palveluiden varmistamiseksi.

Sopimuksesta johtuvat erimielisyydet

Osapuolet pyrkivät ratkaisemaan riitatilanteet välittömästi neuvotteluteitse. Mikäli näissä neuvotteluissa ei päästä sopimukseen kolmen (3) viikon kuluessa, tähän sopimukseen liittyvät erimielisyydet ratkaistaan käräjäoikeudessa, ja oikeuden käsittelypaikkana on Vantaa.